

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Ausztria

St. Pöltenben, Alsó-Ausztria fővárosában Zsidó Kulturális Központ nyílt a közelmúltban felújított zsinagógában. A renoválás 4,6 millió euróba került, amit a szövetségi és a tartományi kormány, valamint a város önkormányzata biztosított. A munkálatok során új tetőszerkezet készült, korszerűsítették a világítási és a fűtési rendszert, valamint az épület szigetelését. A központ átadásán a zsidó szervezetek képviselői mellett részt vett Johanna Mikl-Leitner tartományi kormányzó és Wolfgang Sobotka, a Nemzeti Tanács elnöke is.

A női galériában látható állandó kiállítás, a *Zsinagóga és közössége* dokumentumokon és fotókon mutatja be az egykori közösség életét és történetét, a templom építését, felújításait. A *Mozgó dolgok* időszaki kiállítás a náci által elűzött zsidók használati tárgyaival foglalkozik, amelyek az erőszak történetének tanúi voltak.

A zsinagóga Theodor Schreier és Viktor Postelberg osztrák építészek terve alapján épült. Ünneplés átadása 1913. augusztus 17-én, Ferenc József császár születésnapjának előestéjén történt. A náci 1938-ban, a kristályéjszakán feldúlták és kifosztották a templomot. Az épületben működik a Zsidó Történelmi Intézet is.

Spanyolország

Mintegy ötvenen gyűltek össze Palmán, hogy megemlékezzenek arról a 37 kriptozsidóról, akiket 333 éve vetettek máglyára. A Balears-szigeteki Zsidó Hitközség (Comunidad Judía de les Illes Balears, CJIB) a Gomila térre szervezte az eseményt, oda, ahol mintegy 30.000 személy jelenlétében a gyilkosságok is történtek.

Marga Prohens, a tartományi kormány elnöke „kis holokausztnak” nevezte az 1691-ben lezajlott eseményeket. Hangsúlyozta, hogy „ez utat engedett egy olyan gyalázatnak, ami a leszármazottaknak évszázadokon át sok szenvedést okozott”. Ari Molina, a zsidó közösség elnöke kijelentette, hogy „gyilkos antiszemitizmus volt”. Az elnök hangsúlyozta, hogy „37 kitért embert öltek meg azért, mert ragaszkodtak őseik vallásához”. „A legtöbb mallorcai nem tudja, hogy mi történt, és utána mi következett.” „A Hamász terrortámadása azonban teljesen megváltoztatta a helyzetet.” „Nem lehet normálisan istentiszteletet tartani, mert a rendőrség őrzi a zsinagógát.” „Az antiszemitizmus vírusa az egész társadalmat fenyegeti.”

Ötszáz év szünet után, 1966-ban került sor az első zsidó vallási szertartásra Palmán. A jelenlegi központ 1987-ben jött létre. A Balears-szigeteki Zsidó Közösség 2004-ben vette fel a mai nevét. Jelenleg mintegy ezer hittestvérünk tartózkodik a térségben, túlnyomó többségük Mallorcán él.

Tunézia

A hagyományosan a peszáchot követő 33. napon kezdődő többnapos záróünnep Djerba szigetére a Hamász terrorakcióját követő feszült

helyzet miatt az idén visszafogott körülmények között zajlott. A hatóságok nem engedélyezték a színes utcai fesztivált, és a vallási ünnepeket is csak zárt térben lehetett megtartani.

2023-ban mintegy 5.000 külföldi látogató kereste fel a 6. századi templom helyén a 19. században épült Ghriba-zsinagógát. A fokozott biztonsági intézkedéseket indokolja, hogy a tavalyi terrortámadás öt áldozatot követelt, a 2002-ben a zsinagógánál elkövetett öngyilkos merényletnek pedig 21 halottja volt.

A zsidó származású René Trabelsi, az ország volt turisztikai minisztere, a záróünnep egyik szervezője a Le Monde tudósítójának kijelentette, hogy „a háború miatt nehéz bármit is ünnepelni”. A feszültséget fokozza, hogy Kaisz Szajed államfő szolidáris a szélsőséges akciókat elkövető palesztin szervezetekkel.

A függetlenség kikiáltásakor, 1956-ban mintegy 100.000, jelenleg csak 1.500 hittestvérünk él Tunéziában.

Kolumbia

Marcos Peckel, a Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke kijelentette, hogy Gustavo Petro állam-

főnek az Izraellel való diplomáciai kapcsolatok megszakításra vonatkozó döntése „komoly aggodalmat okozott az országban élő zsidók között”. Peckel elnök hangsúlyozta, hogy „mélyégesen sajnáljuk a döntést, mivel a két ország között jó kapcsolatok alakultak ki” és „közös projektek is működnek”. „Izrael egy népiértő szervezet ellen folytat háborút, amelynek kimondott célja a zsidók elpusztítása.” A kolumbiai külügyminisztérium nyilatkozata szerint „a döntés kizárólag a diplomáciai kapcsolatokat érinti, és nem az izraeli és a zsidó közösség ellen irányul, amellyel történelmi kötelékek és barátság köt össze minket”. A kormány „elkötelezett az élet tiszteletben tartása, a béke előmozdítása és a kétállami megoldás mellett”.

Az első zsidók, az áttérésre kényszerített „újkeresztények” a 16–17. században érkeztek Spanyolországból és Portugáliából. Jelenleg mintegy ötezer hittestvérünk él az országban, ahol tíz zsinagóga működik. Külön templomaik vannak a különböző közösségeknek (szefárd, askenázi és német bevándorlók).

Kovács

Kolumbia. A két ország zászlaját lengeti egy Izraelt támogató férfi a Hamász támadását követő bogotai tüntetésen

Ausztria. Kulturális Központ nyílt a St. Pölten-i zsinagógában

Spanyolország. Marga Prohens „kis holokausztnak” nevezte a kriptozsidók máglyára vetését

Tunézia. Ilyen volt a Ghriba a 2023-as záróünnep idején

Az izraeli külügyminiszter látogatása a Mazsihisznél

A Magyarországon hivatalos látogatáson tartózkodó izraeli külügyminiszter a Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszterrel való találkozója után megtekintette a Dohány utcai zsinagógát, majd megbeszélést folytatott a Mazsihisz székházában a magyar zsidó felekezetek képviselőivel.

Jisráel Kac külügyminisztert dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke köszöntötte, aki előljáróban bemutatta a legnagyobb magyar zsidó felekezet tevékenységét, majd kifejtette: „Magyarországon három zsidó felekezet működik, s habár vannak közöttük nézeteltérések, amikor Izraelről és a zsidóságról van szó, akkor a nézetkülönbségeket azonnal félre tudjuk tenni.” Hozzátette: az összefogás bizonyítéka, hogy a Hamász október 7-i támadása után pár nappal a Dohány utcai zsinagógában istentiszteletet és szolidaritási rendezvényt tartottak az Izrael mellett való kiállás érdekében, amelyen megjelent a magyar államfő és a másik két zsidó felekezet vezetése is. Dr. Grósz Andor kitért arra: a Mazsihisz október 7-e után gyűjtést szervezett a Beeri Kibuc számára, az adományt a Szövetség elnöke személyesen adta át a kibuc képviselőinek Izraelben.

Keszler Gábor, a MAOIH elnöke, Megyeri A. Jonatán rabbi, dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke, Jisráel Kac külügyminiszter, Jákov Hádász-Handelszmann nagykövet, Mester Tamás, a BZSH elnöke, dr. Frölich Róbert országos főrabbi

A megbeszélésen Jisráel Kac kijelentette: örömmel hallja, hogy a magyar zsidó felekezetek október hetediké után összefogtak Izrael mellett, hiszen – mint fogalmazott – „nagyon fontos nekünk a magyar zsidóság és a magyar kormány támogatása”. Ennek kapcsán kifejtette: az Európai Unióban Magyarország az egyetlen állam, amely következetesen kiáll Izrael mellett, akár a másik 26 tagállam ellenében is.

A külügyminiszter hangsúlyozta: budapesti látogatásának fő apropója az volt, hogy Magyarország hamarosan átveszi az EU soros elnökségét, és ezzel kapcsolatban egyeztetések szükségesek arról, hogy a következő fél évben az ország és az Unió hogyan küzd majd az Izrael-ellenes törekvések ellen.

Sulyok Tamás kitüntette Jákov Hádász-Handelszmann

Sulyok Tamás köztársasági elnök – Orbán Viktor miniszterelnök előterjesztésére, ellenjegyzésével – a Magyar Érdemrend parancsnoki keresztje polgári tagozat kitüntetését adományozta Izrael magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövetének a magyar-izraeli politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlesztése terén, valamint a magyarországi zsidóság érdekében végzett kiemelkedő munkája elismeréseként.

A világban élő zsidók száma még mindig alacsonyabb, mint 1939-ben

A holokauszt mártírjainak és hőseinek emléknapja alkalmából a statisztikai hivatal friss adatokat tett közzé a túlélőkről és helyzetükről Izraelben, tudatta az *ujkelet.live*.

2023 végén a világ zsidó lakossága 15,7 millió fő volt, ebből 7,1 millió Izraelben él (a világ zsidó lakosságának 45%-a), 6,3 millió (a világ zsidó lakosságának 40%-a) pedig az Egyesült Államokban. 440 ezer fő (3%) él Franciaországban, 398 ezer Kanadában (2,5%), 312 ezer (2%) az Egyesült Királyságban, 171 ezer (2%) Argentínában, 132 ezer (1,1%) Oroszországban, 125 ezer (0,8%) Németországban és 117 ezer (0,7%) Ausztráliában.

1939-ben, a második világháború előestéjén a világ zsidó lakossága 16,6 millió fő volt, ebből 449 ezer (3%) a mai Izrael területén élt.

1948-ban, Izrael Állam megalakulásának előestéjén a világ zsidó lakossága 11,5 millió volt, ebből 650 ezer fő (6%) a mai Izrael területén élt.

A 2023 végén Izraelben élő 7,1 millió zsidóból 5,7 millió Erecben született, 1,4 millió pedig külföldön: 1 millió Európában vagy Amerikában, 275 ezer Afrikában, 143.700 Ázsiában.

Holokauszt túlélők

A legfrissebb adatok szerint jelenleg 133 ezer a túlélők és a soában antiszemita atrocitásokat elszenvedettek száma Izraelben.

A 2024 eleji adatok alapján a holokauszt túlélők 62%-át nők, 38%-át férfiak teszik ki.

43%-uk a második világháború alatt, 1939 és 1945 között született; 78–84 év között voltak 2024 elején. A túlélők 36%-a 85–89 év közötti, a többi körülbelül 20% 90 év fölötti.

50,8%-uk özvegy, 36,8%-uk házaspár, 10,4%-uk elvált, körülbelül 2%-uk pedig sohasem volt házaspár.

A túlélők 6,2%-a az államalapítás előtt, 1933 és 1947 között vándorolt be Erecbe. A túlélők körülbelül egyharmada (30,5%) az államalapítás utáni nagy bevándorlási hullámban (1948–1951) érkezett Izraelbe. További 29,8% 1952 és 1989 között telepedett le, és körülbelül egyharmad (33,5%) az 1990-es évek, a (volt) Szovjetunióból való bevándorlás utolsó hulláma óta jött.

Az izraeli holokauszt túlélők 61,1%-a Európában született, 35,8%-uk a volt Szovjetunió területén, Romániában 10,8%, míg Lengyelországban 4,9%, Magyarországon pedig 1,3%.

A túlélők 36,6%-a Ázsiából és Észak-Afrikából származik.

Budapest zongoristája címen írt könyvet holokausttúlélő nagyapjáról egy brit zenész

Bástyai István népszerű zongorista és zeneszerző volt, mielőtt a holokausttúlélő kettőtörte a karrierjét.

„Minden történet, ami a holokausttúléléséről szól, csodákkal teli” – írja Roxanne de Bastion. A brit muzsikusi nagyapja, Bástyai István meghódította a harmincas évek Budapestjét: bárókban, hotelokban, színházokban lépett fel, emellett filmzenéket és saját műveket is komponált.

1942-ben munkaszolgálatra, majd koncentrációs táborba küldték. Megmenekülését követően elhagyta Magyarországot, és Angliában telepedett le Stephen de Bastion néven.

Roxanne de Bastion a *Budapest zongoristája* című könyvben örökítette meg nagyapja történetét. A kötet ezen a héten jelenik meg Angliában, kiegészítve egy albummal, amin Bástyai felújított, újra felvett és újragondolt zenéi találhatók.

A nagyapa zongorája

„A családomnak van egy zongorája. Billentyűin meglátszik az érintések nyoma. Jobb felső sarkán apró lyukak jelzik, hogy édesapám babaként harapdálta a fáját” – írja Roxanne de Bastion a Guardianben megjelent cikkében.

A zongora 1905 óta van a de Bastion (Bástyai) család tulajdonában.

Csak a csodának köszönhető, hogy épen átvészelte az elmúlt közel száz-húsz évet.

Legkiemelkedőbb tulajdonosa Bást-

yai István volt, a két háború közötti Magyarország legendás zongoraművésze.

Unokája, Roxanne sokáig csak néhány titokzatos részletet ismert nagyapja életéből: hogy sikeres zongorista volt, hogy túlélte a koncentrációs táborban, és hogy egy szál magában gyalogolt keresztül Oroszországon.

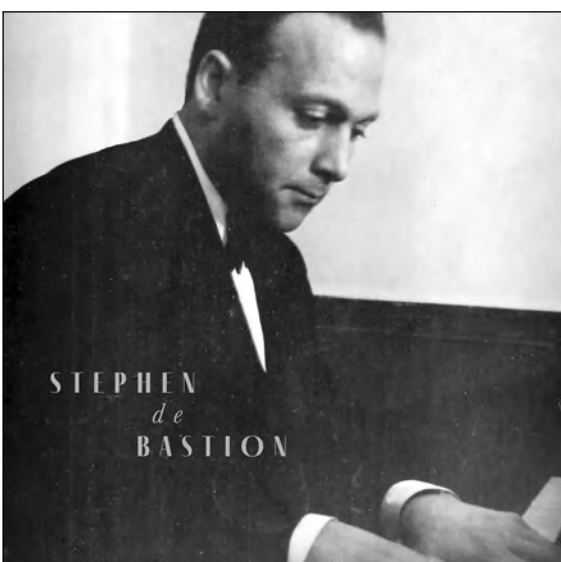
Mikor 2019-ben az édesapja meghalt, a veszteség arra indította de Bastiont, hogy jobban megismerje nagyapját, aki nem sokkal születése után hunyt el.

A családjában maradt fényképalbumok, levelek, kézzel írt kották, koncertfüzetek, forgatókönyvek, kazetták egy rendkívüli életet tártak fel előtte.

Emlékszel még?

A már Angliában élő Bástyai István egy nap nekilátott, hogy magnóra mondja élettörténetét. De Bastion cikkében bevallja, hogy sokáig nem merete meghallgatni a kazettákat: nem állt készen a borzalmakra, amelyek nagyapjával és családjával történtek a vézskorszakban.

„Idegesen nyomtam meg az indítógombot. Nagyapám hangját hallgatva azonban rájöttem, hogy sokkal többről mesélt, mint az üldöztetés

éveiről. Úgy éreztem, mintha Stephen kézen fogott volna, hogy végigvezessen egész életét” – írja de Bastion.

A zenész előtt meglevenedett Bástyai élete: a kiváltságos gyermekkor, az ifjúkori kalandok, a húsz-harmincas évek Budapestjének hedonisztikus forgataga.

Bástyai tehetséges volt és eltökélt; ragyogó jövő állt előtte.

Aztán 1942 októberében a frontra küldték mint munkaszolgálatost. Mikor a szovjetek előretörése elől menekülő katonák magára hagyták a csapatát, Bástyai gyalog indult Magyarországra. A frontra küldött több mint ezer zsidó közül csak nyolcan tértek vissza. Mind a nyolcat koncentrációs táborba küldték.

A táborok felszabadítása után István visszatért Magyarországra. Egészen valószínűtlen módon legnagyobb sikerét csak ezután érte el: 1946-ban a híres dzsesszenész, Fényes Kató elénekelte *Emlékszel még?* című számát, ami a háború utáni évek egyik himnuszává vált.

A siker ellenére Bástyai többé nem érezte magát biztonságban Magyarországon. Egy menekülteket segítő szervezettel kijutott Angliába, ahol Stratford-upon-Avonban telepedett le – a zongorájával együtt. Új hazájában az asszimiláció nehézségei miatt nem tudta folytatni derékba tört karrierjét – ennek ellenére sohasem hagyta abba a zeneszerzést.

„A könyv megírása után visszatértem a családi házba, hogy az ő zongoráján, az ő kézzel írott kottáit használva játszhassem el Stephen dalait.

Képtelenség szavakba önteni a pillanat varázsát – hogy hallhattuk, ahogy a zongora még egyszer elénekelte Stephen életművét. Generációs gyógyulás, a zenén keresztül” – zárja a cikket de Bastion.

Horányi Hanna Zelma
Könyvesmagazin.hu

A magyar holokausttúlélő saját élmények alapján

A Magyar Nemzeti Galériában megrendezett tárlaton bemutatott, zömmel 1944–1947 között készült, a közönség számára máig szinte ismeretlen műegyüttes megcáfolja azt az állítást, hogy a háború után tabu övezte volna a holokausttúlélő beszédét – ez az egyik legfontosabb üzenete az *Így történt. A holokausttúlélő korai emlékezete szemtanú művészek alkotásain* című kiállításnak s a tárlat most megjelent katalógusának. (A kiállításról BJI tollából május 1-jei számunkban jelent meg ismertető.)

A Magyar Nemzeti Galériában tartották az *Így történt. A holokausttúlélő korai emlékezete szemtanú művészek alkotásain* című kiállítás katalógusának bemutatóját. A rendezvényen Csósz László, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár főlevéltárosa beszélgetett a szerzőkkel. A kiállítás katalógusa külön magyar és külön angol nyelvű kötetben jelent meg, a kötetet Imre Réka tervezte, szerzői pedig Bohus Kata, Csapody Tamás, Farkas Zsófia, Kisantal Tamás.

A tárlat kurátora s egyben a katalógus szerkesztője, Farkas Zsófia művészettörténész, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár munkatársa ennek kapcsán elmondta: „A kiállítás olyan egyedi és sokszorosított grafikákat, albumokat mutat be, amelyek a koncentrációs táborok, a gettó vagy a munkaszolgálat mindennapjait örökítik meg narratív, figuratív, sőt sokszor képregény-szerű formában. Az itt látható képeket/albumokat a hazatérő túlélők saját él-

ményeik alapján, gyakran az egyébként rájuk jellemző alkotói stílustól eltérően alkották meg. A zömmel 1944–1947 között készült, a közönség számára máig szinte ismeretlen műegyüttes megcáfolja azt az állítást, hogy a háború után tabu övezte volna a holokausttúlélő beszédét.” A kurátor hozzátette: „A holokausttúlélő ábrázolhatósága mindmáig érzékeny és sokat vitatott kérdés. A vézskorszak eseményeinek, helyszíneinek képzőművészeti megjelenítése, a szemtanú művészek nézőpontja, a látottak művészi dokumentálása kulcsfontosságú a történet megértéséhez, értelmezéséhez – az idő múlásával, a túlélők emlékeztetének halványulásával ezek az alkotások nélkülözhetetlen mementókká is válnak.”

A könyv megvásárolható a Magyar Nemzeti Galéria könyvesboltjában.

Egy férfi megpróbálta felgyújtani magát a bukaresti nagykövetségnél

Egy 34 éves, külföldi férfi megpróbálta felgyújtani magát Izrael bukaresti nagykövetségének bejáratánál, a terrorrelhárítók azonban közbeléptek, az illetőt őrizetbe vették, majd átadták a kerületi rendőrségnek – közölte a román rendőrség.

A rendőrségi közleményt idéző Agerpres hírügynökség szerint egy szíriai férfiről van szó, aki gyújtópalackkal érkezett a külképviselet épületéhez, és azzal fenyegetőzött, hogy felgyújtja magát, mert elutasították a meghallgatási kérelmét.

A nagykövetség egy többszintes belvárosi ház első emeletén található. Az incidens az utcai bejáratnál történt.

Az épületet a Román Hírszerző Szolgálat (SRI) terrorrelhárító egységei őrzik, ők akadályozták meg, hogy a férfi kárt tegyen magában, és ők oltották el az általa okozott tüzet, amely csak az ajtóra kifüggesztett plakátot rongálta meg – részletezte a történeteket a rendőrség közleménye.

Georgian Dragan rendőrségi szóvivő a Digi 24 hírtelevízióknak azt mondta: őket az SRI értesítette arról, hogy egy férfi fel akarta gyújtani magát Izrael nagykövetsége előtt. A helyszínre érkező rendőrök bekísérték az illetőt kihallgatásra.

„Az első információik szerint tette nem a nemzetközi helyzettel, hanem személyes elégedetlenséggel áll összefüggésben, miután elutasították tartózkodási kérelmét” – hangsúlyozta a szóvivő. Arról azonban, hogy az elkövető milyen állampolgárságú, nem akart nyilatkozni, arra hivatkozva, hogy a vizsgálat még folyamatban van. (MTI)

Felavatták a nagy MTK-drukker Salamon Béla emlékhelyét Kárpátalján

Felavatták Salamon Béla (1885–1965) magyar komikus emlékhelyét a Munkács közelében található szülőfalujában.

Beregrákos leghíresebb szülőtte 1885-ben látta meg a napvilágot. Édesapja szatocsboltot működtetett a faluban. Noha hatéves korában a családjával Berettyószentmártonba költözött, a beregrákos magyar közösség máig büszke az innen származó legendás kabarészínészre – mondta el Tóth Margit, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) helyi alapszervezetének elnöke.

A most átadott közösségi tér – a Salamon Béla-emlékpad – ötlete már évekkel korábban megfogalmazódott, azonban előbb a koronavírus-járvány, majd az orosz–ukrán háború akadályozta a megvalósítását. 2024 elején a KMKSZ sikeres pályázatának köszönhetően a Bethlen Gábor Alap támogatásával Salamonék egykori családi háza előtt sikerült kialakítani az emlékhelyet, amely két padból és a közöttük elhelyezett kényelvű, ukrán és magyar felirattal ellátott márvány emléktáblából áll.

A humorista egyáltalán nem vicces időben, világháborúk, zsidóüldözés és diktatúrák idején élt – fogalmazott Pál László református lelkész. Párhuzamot vonva a jelenlegi ukrán helyzettel, kiemelte: „Szükséges az, hogy legyen jókedvünk, és legyen őszinte a beszédünk.”

Gulácsy Géza, a szervezet alelnöke emlékeztetett arra, hogy a KMKSZ kezdettől fogva feladatának tekinti a magyar kultúra értékeinek megőrzését. „Ez egy méltó emlék nemzetünk nagy színészének” – jelentette ki, majd reményét fejezte ki, hogy a következő lépés Salamon Béla leromlott állagú szülőházának felújítása lehet.

Salamon Béla a futballért fiatalok óta rajongott: az MTK törzsszurkolójaként ismerték, előtte a klub elődje, a Hungária elkötelezett drukkere volt. Érdemes művészi címét 1958-ban kapta. Budapesten halt meg 1965. június 15-én. Utolsó kívánsága az volt, hogy koporsóját kedvenc csapata, az MTK labdarúgói vigyék a vállukon, de kikötötte, hogy az MTK–FTC-mérkőzést mindenképp meg kell tartani.

Zsidó származása miatt 1939-től 1945-ig színházban nem játszhatott, csak a zsidótörvények miatt a színpadtól eltolt művészeket tömörítő OMIKE Művészakció estélyein lépett fel időnként 1940 és 1944 között.

Egyiptomiak izraelieket inzultáltak a Szimpla Kertben

Egy csoport vallásos izraeli zsidó békésen társalgott a budapesti zsidó negyedben található Szimpla Kertben, amikor három egyiptomi férfi

odalépett hozzájuk, és arról kérdezték őket, hogy honnan jöttek.

Miután azt a választ kapták, hogy Izraelből, az egyiptomiak megfenye-

gették a zsidó társaságot: „A mai az utolsó éjszakátok Budapesten, mert valami rossz fog történni veletek.”

Az izraeliek úgy döntöttek, hogy elhagyják a Szimpla Kertet. Nem sok időre rá az egyiptomi társasági is távozott, és egy másik szórakozóhely felé vették az irányt. A zsidó csoport felismerte és lefényképezte őket az utcán.

Erre a három férfi szidalmakat kezdett szórni, majd egyikük megragadta és fojtófoggal szorongatta a hozzá legközelebb álló izraeli férfit, és leverte a fejéről a kipaját.

A konfliktusnak az időközben kihívott rendőrök vetettek véget, akik felvették a két társaság adatait, majd azt javasolták az izraelieknek, hogy menjenek haza. Az egyiptomiak a bárban maradtak.

Az incidensről egy bejelentő értesítette a Tett és Védelem Alapítványt.

Emlékol dal

A Vatikán maradt

A rasszizmus elleni genfi konferencián Ahmadinezsád elnök beszéde közben az európai diplomaták sokasága csoportosan vonult ki a teremből (a magyar is!), mivel nem voltak hajlandók végighallgatni az iráni elnök Izrael elleni minősíthetetlenül durva kirohanását. A vatikáni küldöttség a helyén maradt...

Három héttel a pápa izraeli látogatása előtt nem rossz felvezetés. Már a Williamson-ügy sem volt az.

Kíváncsi vagyok, hogy neves pszichológusunk, aki elítélte a Kotel rabbiának azon kérését, hogy a pápa ne viseljen keresztet a Siratófalnál, ezt hogyan reagálja le.

(2009)

Brigantik vagyunk

Számos olvasói megkeresésre válaszolom: azért hagytuk abba az 1946-ban megjelent *Fasiszta lelkek* című könyv folytatásos közlését, mert a visszajelzések szerint csak a vádlottak védekezése „jött át”, tetekre csak halvány célzás történt. Azaz csupa vallásos, istenfélő embert akasztottak fel azokban az időkben...

Kedves Olvasó! Gyenge idegzetűek, valamint azok, akik meg akarják nézni a *Becstelen Brigantik* című filmet, inentől ne olvassák tovább ezt a cikket.

Ennyit bevezetőül a fent említett slágerfilm elé. Hogy honnan a hasonlóság a fentiek és a film között, ezt próbálnám meg elmagyarázni, hangsúlyozva, hogy ez nem filmkritika.

A történet szerzője, de ami megmarad bennünk, „túlérzékeny” zsidó túlélőkben, az a következő. Adva van egy zsidó brigád, amely elhatározza, hogy megöl minden náci, aki a keze ügyébe kerül. Kivéve azokat, akik köpnek a többiekre. Őket futni hagyják, viszont homlokukra egy késsel horogkeresztet vésnek (közelképben). Őlésüknek széles repertoárjába beletartozik a skalpolás (közelképben), a baseballütővel való agyonverés (közelképben), a fegyverrel több helyen megsebesített nő vallatása, amikor is az egyik láblövés vérző lukába a zsidó parancsnok személye-

sen teszi be az egyik ujját, ott forgatja, mialatt a nő vonaglik, ordít a fájdalomtól (közelképben). A film végén a németek vezetője alkut ajánl a zsidóknak: lehetővé teszi, hogy megöljék Hitlert, Göringet és egy moziban lévő több vezető náci, viszont az amerikai szigeten kér egy házat, magas életjáradékot stb. Felettesük telefonos bejegyzésével megegyeznek, a németet hadsegédjével együtt elviszik az amerikai zóna határára, a zsidó parancsnok is segítőjével van, kiszállnak a teherautóból, s így, négyesben, visszajár egymásnak a fegyvereket, majd a zsidó parancsnok odaszól segítőjének: a tisztet bilincselj meg, a társát skalpolj meg. A német tiszt értetlenkedik, majd a skalpolás után órá kerül a sor. Lefektetik a földre, és a brigantik művésze, aki eddig is szó szerint gyönyörködött e különleges adottságában, előveszi a kését, és horogkeresztet vés a náci tiszt homlokára (közelképben). Főnöke megdicséri: ez az egyik legjobban sikerült munkád... Ezzel végződik a film.

Ezek a zsidók a film szerint azért haragudtak meg annyira a náciakra, mert ez a bizonyos tiszt a mozi elején egy bujkáló zsidó családot megölt.

Három vagy négy emberért ilyen felhajtást csinálni?! Szegény náci...

Kardos Péter
(2009)

Nyilasok a Dohánynál

Tíz randalírozó fiatalembert állítottak elő szombaton este a Dohány utcai zsinagóga előtt – értesült a HavariaPress. A BRFK Bevetési Főosztályának rendőrei fogták el azt a tíz fiatalembert, akik a VII. kerületi Dohány utcában, a zsinagógánál randalíroztak szombaton este. Az üvegeket törő, kukákat rongáló társaságra a kerület egyik járőre figyelt fel. Az egyik fiatal karján nyilaskeresztes karszalag volt. A BRFK VII. kerületi kapitánysága csoportos garázdaság miatt indított eljárást az ügyben.

(2009)

Hagyomány és megújulás

Púrim Bál és az Öregdiák Klub avatópartija az iskolában!

Az Amerikai Alapítványi Iskola vezetősége meghívja volt és jelenlegi tanulóit és ismerőseiket Púrim Báljára.

Az est fellépő vendége: Gerendás Péter

Időpont: 2009. március 9-e (hétfő)

Program

Ima és Eszter Könyve olvasása: 18.00

Gerendás Péter koncertje: 19.50

Öregdiák Klub Alakuló Parti és Púrim Bál: 21.00

Helyszín: az iskola díszterme

(Bp. VII. kerület, Wesselényi u 44., 3. emelet)

Jegyek a helyszínen válthatók, a bál kezdete előtt egy órával, valamint elővételben az iskola portáján.

(Jegyet rendelni a 06-70-778-9401 számon lehet.)

Jegyár: 2500 Ft/fő

Támogatói jegy: 5000 Ft

A látogató a jegy megvásárlásával elfogadja az A. A. I. házirendjét. Kérjük az urakat fedett fövel megjelenni, valamint hölgy látogatóinkat felkérjük hosszú szoknya viselésére, illetve a felsőtestük befedésére. Az öregdiákok regisztrációja a díszterem előtti pultnál történik, 18 órai kezdettel.

Portai jegyárúsítás: H-Cs 9-től 16-ig, P 8-tól 11-ig

(2009)

Vele!

(...) Gyászol a világ!
S benne mi, zsidó emberek, akik a történelemben először találkoztunk Vele.

Vele, akinek milliárdnyi híve volt, s aki azt mondta ennek a milliárdnak: az antiszemitizmus bűn az Isten és az ember ellen!

Vele, aki a Siratófalba elhelyezett kvitlijére azt írta: bocsásd meg nekünk, amit néped ellen vétettünk!

Vele, aki elődjétől eltérően az idősebb testvérenek nevezett bennünket, s belépve a római zsinagógába, átölelte a főrabbit, és sálommal köszöntötte a híveket!

Vele, aki másfél évtizeddel ezelőtt fogadta hitközségünk vezetőit, s amikor bemutatták neki a rabbiképző tudós igazgatóját, Buberről és Rosenzweigről cseréltek eszmét egymással, majd megszörítva az ortodox hitközség elnökének kezét, azt mondta neki: én is ortodox vagyok – csak katolikus!

Vele, akitől ma milliárdan búcsúztak, akik valósággal itták szavait, akik már soha többé nem lehetnek zsidóellenesek!

Vele, aki temetésekor is a békét szolgálta, ellenfelek, sőt ellenségek fogták kezét egymással, mert érezték ennek az embernek egyedülálló kisugárzását!

Vele, aki barátunk és testvérünk volt, s akinek neve ott ragyog majd történelmünk legszebb lapjain!

Léch b'salom, II. János Pál, az Örök Bírótól vedd el jutalmadat a címekért, amelyeket az emberek től kaptál: a legnagyobb humanista, a világ plébánosa, s végül az EMBER!

Büszkék vagyunk rá, hogy kortársaid lehettünk! A zsidó nép, a Te „idősebb testvéreid” is megőrzik emlékedet!

Részlet Kardos Péter főrabbi pöntek esti prédikációjából a temetés napján.

(2005)

Ajándék az ajtófélfán

Bensőséges, családi ünnepségnek adott helyet a MAOIH Alma utcai Szeretetotthona. Sávuot előtt Majse Weisberger ortodox főrabbi és Herczog László elnök látogatta meg az intézményt. Venczel Julianna vezető köszöntötte a meglenteket, majd az elnök örömmel tudatta a lakókkal, hogy az ünnep köszöntéséhez még egy méltó micva társul. Mordche Berkovits New Yorkból, számos körzet barátja és segítője, Kalmanovits Miklós közbenjárására 60 db új mezuzát ajándékozott az otthonnak. (Mivel a régi elkoptak, aktuális volt a csere.) A felhelyezés után a főrabbi méltatta sávuot ünnepének jelentőségét. Az összejevetel a lakókkal hosszan elhúzódó kötetlen beszélgetéssel zárult.

(2009)

Interjú Fodor Gáborral, az SZDSZ elnökével

– A Jobbik valós fenyegetést jelent a demokráciára – jelentette ki az Új Életnek Fodor Gábor. Az SZDSZ elnöke szerint van olyan jogi megoldás, ami mellett a liberális párt támogatni tudja a holokauszttagadás büntet-

hetőségét.
– Az MSZP alkotmánymódosítást javasol a holokauszttagadás büntet-

hetősége érdekében. Az SZDSZ eddig elzárkózott az ilyen javaslatok elől, most azonban mintha változott volna a véleményük. Támogatnák-e most a holokauszttagadás büntet-

hetőségét?
– Egy alkotmánymódosításhoz kétharmados többségre van szükség, tehát a parlamenti pártoknak konszenzusra kell jutniuk egymással. Ha valaki komolyan gondol egy ilyen javaslatot, akkor annak kidolgozását négy

párti egyeztetéssel kell kezdeni. Mi előzetesen erre kértük az MSZP-t. A szocialisták azonban önállóan nyújtották be a javaslatukat, így kevés esélyt látok arra, hogy a jobboldali pártok elfogadják.

A Fidesz már közölte is, hogy ők csak egy mondatot tartanak elfogadhatónak a javaslatból, azt, amelyik minden népi

partást elítél, a holokauszt tagadásának említése nélkül. Tudjuk azonban, hogy ezzel a jobboldal célja valójában a holokauszt kivételességének megkérdőjelezése.
Bár a mostani szocialista javaslatot szerintünk is módosítani kell, de a holokauszttagadás büntet-

hetőségét az egyre erősebb és agresszívabb szélsőjobboldali gyűlöletkeltés miatt elfogadhatónak tartjuk. Van olyan jogi megoldás, amit mi, liberálisok is el tudunk fogadni.
– Önök komoly veszélynek tartják a Jobbikot? Politikai ellenfelek azzal vádolják Önöket, hogy csak felfűjják a szélsőjobboldali veszélyt. Az MDF például kijelentette, hogy az SZDSZ és a Jobbik program híján egymásnak

kampányol.
– A Jobbik valós fenyegetés a demokráciára. Egy olyan pártról beszélünk, amely nem egyszerűen útszéli módon uszít, fenyegetőzik, hanem párhadsereget hozott létre. A Magyar Gárda egyelőre kis falvakba jár masírozni, hogy félelemben tartsa a roma lakosságot, de ne feledjük, hogy a fővárosban legutóbb a rendőrséggel is összecsapott. A gyakorlatilag hivatalos

organumoknak számító Kuruc.info internetes újság nem egyszerűen Adolf Hitler-vel szembeni anyák napját, ami már önmagában is példátlan, hanem emberek megveretését, zaklatását szervezi teljesen nyíltan.
A helyzet rosszabb, mint a rendszerváltás óta bármikor, és most nem a gazdasági helyzetre gondolok. 2009-ben Magyarországon borszínük miatt gyilkolnak meg ártatlan embereket. A szélsőjobboldali uszításnak már 5 halálos áldozata van, köztük egy ötéves kisfiú. Egy ilyen helyzetben azt állítani, hogy az SZDSZ-nek direkt jól jön a Jobbik működése, több mint cinizmus.

– Ön szerint mi a tétje az európai parlamenti választásnak, miért fontos, hogy ne maradjunk otthon június 7-én?
– Az európai parlamenti választás természetesen önmagában is nagyon fontos dolog. Ez az egyetlen alkalom, amikor a választóknak módjuk van közvetlenül befolyásolni az Európai Unió működését, hiszen az Európai Parlament az unió egyetlen közvetlenül választott döntéshozó fóruma. De sajnos június 7-nek most önmagán messze túlmutató jelentősége is van.
A választás tétje, hogy Magyarország milyen választ ad az egyre súlyosbodó társadalmi válságra. A kirekesztés, a gyűlölet, az erőszak mellé tesszük-e a voksunkat, vagy a toleranciát, a szolidaritást, a józan politikai megoldásokat választjuk. Mi, szabad demokraták, a szabadság és a szolidaritás eszméire építő szabadelvűséget képviseljük. Meggyőződésünk, hogy jóval

többben vagyunk, akik ezeket az értékeket osztjuk, mint a gyűlölködők, de ezt meg is kell mutatnunk. El kell mennünk szavazni június 7-én, és egyértelmű üzenetet kell küldenünk a Jobbiknak: eddig, és ne tovább!

D. F.
(2009)

Rasszista rovatunk

Van-e zsidóbűnözés?

Van! De ne vágjunk a dolgok elébe! Napjaink legdivatosabb és egyben legszomorúbb témáját taglalva (cigánybűnözés), állapítsuk meg, hogy vannak olyan bűnök, amelyek elkövetése jellemző lehet egy csoportra, etnikumra stb. Lapunk, lévén zsidó újság, mindenekelőtt a ránk jellemző bűnökkel szeretne (?) foglalkozni, és nem azért, hogy táptalajt adjunk egyes szélsőjobb honlapok munkatársainak, hanem szeretnénk – amennyire lehet – visszaszorítani a bennünket jellemző bűnöket.

Miről ismerhető fel a zsidóbűnözés? Pl. a szombat megszegéséről, a böjtök be nem tartásáról, a Tóra törvényeinek figyelmen kívül hagyásáról, a rituális szabályok mellőzéséről és így tovább...

Lásd még az Osámnu, Ál chét imákat, valamint legnagyobb prófétáink fejezeteit!

(2009)

„...Izrael fiai nem hallgatnak rám” (II.M. 6/12)

Israel Hager rabbi (1860–1936) a szent életű viznyici Baruch rabbi fia volt, aki a Hager családnévét választotta az „idegen voltam idegen földön...” (II.M. 2/22) alapján. Felmenői között olyan neves rabbik voltak, mint a koszovi Ahavat Salom, a rospici Naftuli és a nagy mezricsi mágid, Dov Ber.

Hager rabbi 1908-ban Máramaros-szigeten telepedett le, ahol talmudiskolát (jesivát) működtetett. 1916-ban Nagyváradra költözött. Hívei nagyra becsülték tudását, kifinomult jellemét, segítőkészségét azok iránt, akik anyagi gondokkal és lelki problémákkal bajlódtak. Szokása volt pénteken, a sábesz bejövetele előtt egy bizalmasával Nagyvárad utcáin sétálni.

Történt egy alkalommal, hogy miközben kántorával a főtérhez közeli utcán sétált, figyelmét megragadta egy elegáns épület.

– Mondja, kedves barátom – kérdezte kísértőjét –, kié ez a mutatós palota?

– Ó, drága mesterem és tanítóm, nem érdemes idejét e palota tulajdonosára fecsérelnie! Hittestvéreink ő, a Királyi Bank igazgatója, de annyira leköti munkája, hogy nem marad ideje őseink hagyományát követni! Bár lenne miből, soha egy petákot sem adományozott szegények megsegítésére vagy bármi más jó célra.

A rabbinak erre felcsillant a szeme, s megkérte kántorát, csengetsen be, hogy megismerkedjen az illetővel. A ház gondnoka nyitott ajtót, felismerte a rabbit, majd kérésére a ház ura elé vezette. A bankigazgató tisztelettel fogadta, és helyet kínált.

Israel rabbi miután kényelembe helyezte magát, némán ült, egy szó sem hagyta el száját. Némi idő elteltével felállt, kérte kalapját, és indulni készült. Az igazgató értetlenül kérdezte:

– Csak nem hagyja el házatam úgy, hogy el sem árulja megtisztelő látogatásának célját?

– Nézze, bankigazgató úr! Bevallom, látogatásom oka egy valási parancs, ahogy mi nevezzük, micva teljesítése! Az Örökkévaló ugyanis meghagyta, hogy szólnunk kell valami érdekében, ha mondandónk meghallgatásra lel. Ebből következik, hogy hallgatni kell, ha kérésünk süket fülekre talál. Bevallom, szükség lenne a segítségére. Ha beszélne róla, Ön meghallgatná, de biztosan elutasítaná kérésemet! Eljöttem Önhöz, hogy hallgatásommal teljesítem a parancsot.

– Már megbocsásson! – tiltakozott az igazgató. – Mitől olyan biztos, hogy nem teljesítem kérését? Tegyen, kérem, próbára... hátha mégis!

– Ugyan, ugyan – válaszolta a rabbi. – Az Ön esetében hiábavaló minden szó! Ha bármi értelme lenne, nem hallgatni jöttem volna Önhöz!

Erre az igazgató kérlelni kezdte, mire a rabbi így felelt:

– Nézze, tisztelt uram! Nem tagadhatom meg vendéglátóm kérését, elmondom hát, miről lett volna szó. De kérem, amint úgy véli, hogy hiábavaló, amit mondok, azonnal némítson el! Nos, él városunkban egy asszony. Jelzalogkölcönt vett fel bankjától férjével, aki nem sokra rá meghalt. Fizetnie nincsen miből, néhány nap múlva elárverezik házáat, és utcára kerül. Arra kértem volna: engedje el tartozását, hogy a házában maradhasson.

– Herr Rabbiner! Ismerem az esetet! De Isten szerelmére, enyém a bank? Alkalmazott vagyok én is, nem tulajdonos! Az asszony adósságát én, a bank igazgatója nem engedhetem el!

A rabbi felhúzta szemöldökét: – Nem megmondtam? Jól becsapott azzal, hogy kérésének engedve beszéltem az esetről!

A bankigazgató gondolkodott, majd így szólt:

– Nézze, rabbi uram! Bevallom, kicsit makacs és önféjú vagyok! Csak és kizárólag azért, hogy ne magának legyen igaza, saját zsebéből ki fogom fizetni az özvegy tartozását!

Kezet fogtak, és Israel rabbi – ajkai szélén alig látható mosollyal – a megszokottnál is jobb szívvel várta a szombat bejövetelet!

Israel Hager földi maradványait 1950-ben exhumálták Nagyváradon, és Izraelben, Bnei Brakban helyezték örök nyugalomra.

Fakadjon áldás emlékéből!
Szerdóczy J. Ervin főrabbi

Miért ne vadásszunk?

A zsidó vallás egyik alapja a kóser, melyben jelentős előírások vonatkoznak arra, hogyan kell leölni a különböző állatokat. Amennyiben nem megfelelően történik a vágás, nem kóser az állat húsa. De vajon mit mond a zsidó hagyomány a vadászatról?

A vadászat ősidők óta népszerű időtöltés, és ma is közkedvelt sport. Évente több mint tízmillió vadászati engedélyt adnak ki csak az Egyesült Államokban. A zsidó hagyomány azonban nagyon rossznak ítéli ezt a hobbit.

Az első vadász, akiről említést tesz a Tóra, Nimród volt, mint olvashatjuk: „Kús nemzette Nimród, ő rendelkezett hatalommal a Földön. Hős vadász volt az Örökkévaló színe előtt, azért mondják: Mint Nimród, oly hős vadász az Örökkévaló színe előtt. Volt pedig birodalmának elseje Babel és Erech, Ákkád meg Kálne, Sinear országában.” (Mózes 1 10:8–10)

Míg a Tóra csupán azt állítja, hogy „hatalmat halmozott fel”, bölcsseink Nimródot gonosz zsamokként írják le.

A második „vadász” Ézsau, akit a következő versben (1Mózes 25:27) hasonlítanak bátyjához, Jákobhoz: „A fiúk felnöttek. Ézsau ügyes vadász lett, mezei ember. Jákob egy tudós ember, aki a sátraknál maradt.” Mint tudjuk, Jákob a zsidó nép pátriárkája lett, míg Ézsau utódait a próféták gyakran Izrael ellenségeivel azonosítják.

A Tóra hősei általában pásztorok, olyan emberek, akik állatokat nevelnek és ápolnak, nem pedig üldözik őket. Ábel e törekvés miatt kegyelmet talált Istennél; ezt követően mindhárom pátriárkánk, valamint Dávid király is pásztorok voltak.

A Tóra nem tiltja a vadászatot, és kifejezetten utal a vadon élő állatok leölésére táplálékgyűjtés céljából (3Móz 17:13): „Ha valaki, akár Izrael családjából, akár egy hozzájuk csatlakozó prozelita, csapdába ejt egy állatot vagy madarat, akit megehetnek és kiöntik a vérét, földdel kell beborítani [a vért].” De vegyük figyelembe: a vers gondosan megjelöli, hogy a zsákmány olyan állat, amelyet meg lehet enni; de még ebben az esetben sem szabad az állatot a vadászattal megölni, hanem rituálisan kell levágni, mint egy háziasított állatot. Továbbá ilyenkor a Tóra a vér befedésének különleges parancsát írja elő. Ez túl van a vérfogyasztás általános tilalmán, amelyet ugyanabban a részben hosszasan leírtak; mindkettőnek az a célja, hogy az állat elfogyasztása ne váljon „vérszomjas” elfoglaltsággá.

A judaizmus vadászathoz való hozzáállását jól összefoglalta a nagy tekintélyű 18. századi rabbi, Yechezkel Landau, akitől egy gyülekezet megkérdezte, szabad-e sportból vadászni. Landau arra a következtetésre jutott, hogy a vadászat nem tekinthető állatkínzásnak, amennyiben az állatot gyorsan leölik, és nem kínozzák. De levonja a következtetést: „Nagyon meglepett az egész téma; nem találunk vadászokat [hagyományunk szerint] Nimródon és Ézsau kivételével, és ez nem Ábrahám, Izák és Jákob fiainak az útja. Van benne méltatlan elem, nevezetesen a kegyetlenség, és veszély is. Ezért aki hallgat rám, biztonságban és nyugodtan lakik a házában, és nem vesztegeti az idejét ilyesmire.”

A fő szempont az, hogy a vadászat milyen jellemvonásokat fejleszt ki vagy fejez ki. Természetesen van sportszerű kihívás az állatokkal szembeni okos és ravasz harcban, és az előírásoknak megfelelő vadászat ártalmatlan lehet az élővilágra. Ennek ellenére a végső cél a zsákmány megőlése, ebből kifolyólag az üldözésnek a kockázata, hogy az ember kegyetlenségre vagy agresszióra való hajlamát fejleszti ki. A vadászat veszélyesebb is lehet, mint más sportok, ezért sem egyeztethető össze a judaizmussal, amely rendkívül nagy hangsúlyt fektet az emberi élet értékére. Így Landau rabbi még azokban az esetekben is aggodalmát fejezi ki a kegyetlenség és a veszély miatt, és szorgalmazza, hogy keressenek produktívabb időtöltést, amikor nincs konkrét tilalom.

(Felhasznált forrás: https://aish.com/the_jewish_ethicist_judaism_and_hunting/)

Miklós Dóri

Mikve és tárlat színészekkel Szombathelyen

A kortárs izraeli drámaíró, Hadar Galron *Mikve* című művét állította színpadra Widder Kristóf rendező a Weöres Sándor Színházban. A zsidók rituális fürdőjének játszódó darab egyfelől a megtisztulást mutatja be, másfelől azt, hogy a hagyományokról, a szabálykövetésről vallott különböző nézetek miként befolyásolják emberségünket.

A színésznők a próbasorozat folyamán a hitközségbe látogattak. A *Szemtől szemben* kiállítás tárlatvezetésén általánosságban is kicsit közelebb kerülhettek a zsidósághoz, a családok képein keresztül pedig a helyi zsidósághoz is. Az érzékenyítést éppen március 27-én, a színházi világnapon tartották.

A korabeli szombathelyi mikvékkel kapcsolatos információkat szintén nagy érdeklődéssel hallgatták a művészek. A tárlatvezetést Spiegler Tibor és Mayer László tartották, akik történeteikkel egyre bensőségebbé tették a hangulatot.

Bálint Éva színésznő a látogatást követően elmondta: nagyon hálás, hogy eljöhettek a kiállításra és kérdéseket tehetett fel a fürdőről, amiről a darab szól.

Widder Kristóf rendező így nyilatkozott az előadásról:

„Ebben a műben nyolc női sorsot látunk, és nekem az volt a legfontosabb, hogy ezeken keresztül a mai világunkról és akár a zsidó kultúrán kívüli női sorsokról is beszéljünk. Hiszen nagyon sok minden felmerül, a család, a nő szerepe a családban, a társadalomban, a családon belüli erőszak, a házasság intézménye és az ebből fakadó vagy boldogság, vagy konfliktusok. Anyák és lányok, feleségek és szeretőik, szerepek és elvárások.

A mikvében hónapról hónapra megmerülő nők a férfiak által uralt, zárt világban sodródnak, de az összefogás ereje és a szabadság iránti vágy megpróbál utat törni magának. Az előterében ők beszélgetnek egymással, viszont ezekből a beszélgetésekből egyre többet megtudunk róluk, ők is egyre többet megtudnak egymásról, kiderülnek sorsok, titkok, és ahogy ezekben elmerülünk, valójában mi is megmerülünk ha nem is a mikvében, hanem ezeknek a nőknek a sorsában és történetében.”

A szombathelyi téatrum legújabb darabjában Csonka Szilvia, Németh Judit és Bálint Éva mellett Nagy Cili, Herman Flóra, Mari Dorotya, Nagy-Bakonyi Boglárka és Gálhidy Gizella eleveníti meg a történetet.

Kiss Eszter

Négyszeresére emelkedett egy év alatt az antiszemita cselekmények száma Franciaországban

Négyszeresére emelkedett egy év alatt a Franciaországban regisztrált antiszemita cselekmények száma: tavaly 1676 incidens történt az előző évi 436-hoz képest – derül ki a franciaországi zsidó intézmények képvisleti tanácsnak (CRIF) jelentéséből, amely jelezte: az ug-rászserű növekedés kezdete október 7., a Hamász palesztin islamista szervezet Izrael elleni terrortámadásának napja.

Soha korábban nem volt még ilyen magas ez a szám Franciaországban, ahol a legnagyobb zsidó közösség él Európában (mintegy 500 ezer fővel) – mondta az AFP hírügynökségnek Yonathan Arfi, a CRIF elnöke. Emlékeztetett arra, hogy az 1990-es években évente néhány tucat antiszemita cselekmény történt, néhány száz 2000 és 2022 között.

Tízből hat esetben (57,8 százalék) a tavaly regisztrált incidensek személyek elleni támadások voltak (fizikai erőszak, szóbeli fenyegetés vagy gesztus), nem pedig tulajdon

elleni támadások – áll a jelentésben, amely a belügyminisztérium és a zsidó közösség védelmi szervezete által rögzített adatokra épül.

Ezek a számok azonban az antiszemita cselekményeknek csak „egy töredékét” tükrözik, vagyis azokat, amelyekről bejelentés érkezett a rendőrséghez – mutatott rá a CRIF.

Az esetek több mint 40 százalékát „fenyegető szavak és gesztusok” tették ki. Ezeket főként a magánszférában (32 százalék) és közterületen (20,4 százalék) követték el, 7,5 százalékuk az interneten történt.

A CRIF számára egy másik aggasztó adat, hogy a cselekmények 12,7 százaléka iskolákban történt, mindenképp középiskolákban.

„Egyre alacsonyabb az antiszemita cselekményeket elkövetők életkora. Az iskolák már nem a köztársaság szentélyei” – vélte a CRIF elnöke. „Hosszú idő óta először a fiatalok fogékonyabbak az antiszemita előítéletekre, mint az idősebb gene-

rációi” – hívta fel a figyelmet Yonathan Arfi, aki ennek okát három dologban jelölte meg: az Izrael-gyűlöletben, az islamizmusban és az összeesküvés-elméletekben.

A CRIF megállapította, hogy a Hamász által Izrael ellen október 7-én elkövetett, 1200 áldozatot követelő terrortámadás után „rob-banásszerűen” (ezer százalékkal)

nőtt az antiszemita cselekmények száma.

„Október 7. katalizátorként hatott a gyűlöletre azáltal, hogy aktiválta a lappangó antiszemitizmust és feloldotta a gátlásokat a cselekvéshez” – mondta Yonathan Arfi, aki szerint a lemeszárolt izraeli civilek látványa indította el ezt a jelenséget.

„Október 7-e után láthatunk volna

empátiát, de az ellenkezője történt” – mutatott rá a CRIF elnöke.

Az antiszemita cselekmények száma a nyári havi körülmények negyvenről októberben 563-ra, novemberben 504-re, decemberben pedig 175-re nőtt. Az év végi csökkenés „nehezen elemezhető” Arfi számára, aki továbbra is óvatos: „Ott voltak az ünnepek, kétségtelenül csökkent az intenzitás, de még mindig messze vagyunk az október 7. előtti számoktól” – hangsúlyozta.

A CRIF elnöke szerint hiányzik „az antiszemitizmus társadalmi elítélése”. Emlékeztetett arra, hogy sokan hajlamosak elrejtani azt, ami zsidóként azonosíthatja őket, például egy mezuzát az ajtón, egy nevet a postaládán. Yonathan Arfi szerint mindennek „az a kockázata végső soron, hogy a zsidók láthatatlanná válnak a közéletben”. „Az antiszemitizmus olyan kérdés, amely túlmutat a zsidókon, és azokról a társadalmakról árul el valamit, amelyekben kialakul” – mondta. (MTI)

IZRAELI

Azoknak, akik palesztin zászlót lengetnek Európában és Amerikában

Szerencsések vagytok, hogy nem olyan helyen éltetek, ahol egy csendes szombat reggel terroristák törnek fel a házatok ajtaját, a nőket, kislányokat megerőszakolják, a csecsemőket az anyjuk szeme láttára a sütőben égetik meg, a családokat halomra gyilkolják!

Szerencsések vagytok, hogy nem kell a létetekért küzdeni egy olyan világgal szemben, amely megfoszt az önvédelem jogától is!

Szerencsések vagytok, hogy nem kell öt órán át egy bokorból nézni, ahogy a szomszédaitokkal brutálisan végeznek az „ártatlan gázai civilek”, miközben befogjátok a kisgyerekeitek száját, nehogy hangjukkal elárulják a rejtekhelyeteket!

Szerencsések vagytok, hogy sok ezer kilométer távolságban, békében elmélkedtek a háborúról, eldönthetitek, hogy kinek van igaza, anélkül, hogy a saját gyerekeitek életéért aggódnatok kellene.

Szerencsések vagytok, hogy nem ismeritek azt a helyzetet, amikor azért harcolnak a fiaink, hogy megvédjék a barbároktól az egyetlen zsidó államot, mert csak magunkra számíthatunk!

Fogalmatok sincs arról, hogy mi van Gázában, beszippantotok minden hazugságot, hogy igazoljátok, milyen jó emberek vagytok, hiszen a „gyenge” pártján álltok, holott csak a terrort támogatjátok!

Amichay Mihály Éva

Új tervet mutattak be a Holt-tenger pusztulásának lassítására

Az izraeli környezetvédelmi minisztérium bemutatta azt az új tervet, amelynek célja a Holt-tenger vízszintjének emelése, a kiszáradt Jordánia sóatlanított vízzel való ellátása, valamint a fosszilis tüzelőanyagok helyett a sóatlanításhoz használható vízerőművek létrehozása.

A Földközi-tengerből a Holt-tengerbe történő vízvezetési terv 2045 körül válhat működőképesé – mondták el a Times of Israel beszámolója szerint a minisztérium illetékesei a Holt-tenger hosszú távú jövőjéről szóló konferencián, amelyet Maszada lejtőin tartották, kilátással az egyre csak apadó tengerre.

A környezetvédelmi tárca illetékesei szerint a kezdeményezéshez az izraeli és a jordán kormány jóváhagyására lesz szükség, mivel a tó keleti partja áthalad a királyságon. A minisztérium közölte, hogy fizető megrendelést kell találni a sóatlanított vízhez, hogy a projekt gazdaságilag életképes legyen.

A Holt-tenger, amelyet Izrael, Jordánia és Ciszjordánia határol, a világ leg-sósbabb vízteste a Föld legalacsonyabb pontján.

Ma nagyjából fele akkora, mint 1976-ban, és továbbra is évente 1,1-1,2 méterrel (45-48 hüvelykkel) csökken.

SZÍNES

Netanjahu: Palesztina európai elismerése a terror jutalmazása

A palesztin állam elismerésével az európai államok a terrort jutalmaznák – jelentette ki Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök az X-re feltöltött videonyilatkozatában.

A kormányfő „a terrorizmus által elnyert díjnak” nevezte Írország, Norvégia és Spanyolország bejelentését, miszerint hamarosan elismerik a palesztin államot.

„Júdeában és Szamáriában a palesztinok nyolcvan százaléka támogatja az október 7-i szörnyű mészárlást. Az ilyen gonoszoknak tilos államot adni” – hangoztatta Netanjahu.

„Ez egy terrorista állam lesz, mely újra és újra megpróbálja végrehajtani az október 7-i mészárlást, és mi ebbe nem fogunk beleegyezni” – mondta az izraeli kormányfő az iszlamista fegyveresek őszi terrortámadására utalva, melynek nyomán kitört a gázai háború.

„A terrorizmus díjazása nem hoz békét – és nem akadályoz meg bennünket sem abban, hogy legyőzzük a Hamászt” – zárta nyilatkozatát Netanjahu.

A miniszterelnök néhány perccel azután jelentette meg nyilatkozatát, hogy az elrabolt katonalányok szülei közzétették azokat a videofelvételeket, melyeket a Hamász fegyveresei készítettek október 7-én a 18-20 éves lányok túszul ejtéséről. (MTI)

Izrael válaszolt a Nemzetközi Büntetőbíróságnak

Izrael rafahi hadművelete „nem vezetett és nem is fog a palesztin polgári lakosság megsemmisítéséhez vezetni” – válaszolta az izraeli kormány a hágai székhelyű Nemzetközi Büntetőbíróságnak (ICJ), miután az elrendelte az offenzíva leállítását.

Izrael elutasította a Dél-afrikai Köztársaság által megfogalmazott vádat, amely szerint népiértást követ el.

A zsidó állam közölte: továbbra is beengedi „a törvényeknek megfelelően” a humanitárius segélyeket a Gázai övezetbe.

Benjámín Netanjahu miniszterelnök az ICJ döntése után telefonon egyeztetett kormánya tagjaival, valamint az igazságszolgáltatás magas rangú tisztviselével.

Becalél Szmotrics pénzügyminiszter a bíróság döntéséről azt mondta: „A történelem fog ítélni azokról, akik a Hamász-nácik mellé álltak. Akik azt követelik, hogy Izrael állítsa le a háborút, azt követelik, hogy a léte megszűnéséről döntsön. Izrael ebbe nem fog beleegyezni.”

Itamar Bengvir nemzetbiztonsági miniszter antiszemita névvel nevezte az ICJ-t, és kijelentette, csak az lehet a válasz a döntésre, hogy „meg kell hódítani Rafahot, növelve a katonai nyomást, és teljesen meg kell semmisíteni a Hamászt, amíg csak el nem érik a teljes győzelmet a háborúban”.

Beni Ganc tárca nélküli miniszter, a hadikabinet tagja azt mondta, hogy Iz-

Izraeli kormányülés egy korábbi képen

rael köteles folytatni a harcot, „bármikor és bárhol, Rafahban is, hogy visszazerezze túszeit és biztosítsa állampolgárai biztonságát”. „Izrael továbbra is a nemzetközi jog szerint fog eljárni, és erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy elkerülje a polgári lakosság sérelmét. Nem Hága miatt, hanem azért, mert ilyenek vagyunk” – tette hozzá Ganc.

Jáír Lapid, a parlamenti ellenzék vezetője elítélte az ICJ-t, mert nem hozta összefüggésbe a harcok beszüntetését és a Gázában fogva tartott izraeli túszok szabadon engedését, és nem foglalkozott Izrael önvédelmi jogával a terrortal szemben.

„Izraelt brutálisan megtámadták, és arra kényszerítették, hogy megvédje magát egy szörnyű terrorszervezettel szemben, amely gyermekeket mészárol le, nőket erőszakol meg és rakétákat lő civilekre” – hangsúlyozta.

Lapid az izraeli kormányt is bírálta. „Ezt az ítéletet meg lehetett és meg kellett volna akadályozni. Egy józan és szakszerű kormány megakadályozta volna a bolond minisztereket abban, hogy nyilvánosság előtt beszéljenek, letartóztatta volna a segélykonvojokat felgyújtó bűnözőket, és csendes, hatékony diplomáciai erőfeszítéseket tett volna” – jelentette ki. (Shiri Zsuzsa/MTI)

Ettől a férfitől tudta meg a világ, hogy mi zajlik Auschwitzban

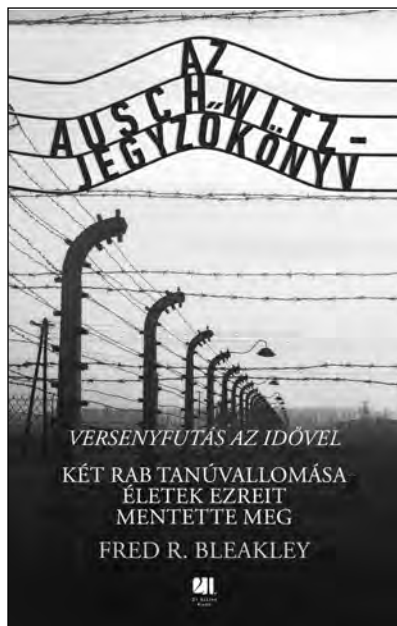
Auschwitzból szinte lehetetlen volt megszökni, de Az Auschwitz-jegyzőkönyv főhősének, Ceslav Mordowicznak mégis sikerült – ezzel pedig magyar zsidók ezreinek életét mentette meg.

1944 áprilisának végén két szökött auschwitzi rab, Rudolf Vrba és Alfred Wetzler 60 oldalas beszámolót készítettek a koncentrációs táborban zajló népi társaságokról és kegyetlenkedésekről. Az Auschwitz-jegyzőkönyv néven ismert dokumentum azonban nem indított el széles körű társadalmi tiltakozást: Európa egyszerűen nem akarta elhinni, hogy a 20. század közepén megtörténhet az a borzalom, amiről a foglyok beszámoltak. Ahhoz, hogy a leírtak valóban eljussanak a politikai döntéshozókhoz, szükséges volt még egy beszámoló: Ceslav Mordowiczé.

Az Auschwitz-jegyzőkönyv című dokumentumregény Ceslav történetét állítja a középpontba, bár Vrba és Wetzler is megjelennek a kötet lapjain. A szerző, Fred R. Bleakley, aki évtizedes kutatómunkát fektetett Ceslav történetébe, már a bevezetőben leszögezi: „Nem hagyhattam, hogy Ceslavot elfelejtsék, vagy pusztán lábujjgözetként hivatkozzanak rá a történelem e nagy horderejű fejezetében.”

Szökés a halálból

Ceslav, aki kis híján a második világháború méltatlanul elfeledett hősevé vált, véghez vitte, amit csak nagyon keveseknek sikerült: megszökött az auschwitzi koncentrációs táborból, majd papírra vetette az ott tapasztaltakat. Írása – Bleakley szerint – nagyban hozzájárult ahhoz,

hogy az európai sajtó nyilvánosságra hozza a vérfagyasztó borzalmakat, Magyarország kormányzója, Horthy Miklós pedig végre tegyen valamit a deportálások leállítására ügyében.

Az Auschwitz-jegyzőkönyv

Ceslav Mordowicznak, mint oly sok sorstársának, a második világháború előtt megvolt a saját polgári élete. Egy észak-lengyel kisvárosban élt szüleiével, ám 20 évesen azzal kellett szembesülnie, hogy életét gyökeresen megváltoztatják a háború borzalmi. Bleakley megrázó dokumentumregényében az olvasó nyomon követheti Ceslav sorsának alakulását, betekintést nyerve abba, hogy ami a történelemkönyvek lapjain egy hadművelet („Németország lerohan-ta Lengyelországot”), az a valóság-

ban hogyan dülta fel egy család és egy fiatal ember életét. Végigkövetjük Ceslav és családja útját a menekülés közben, egészen az elkerülhetetlen végállomásig: Auschwitzig. Emberek millióinak – így Ceslav családjának is – ez egyben életük végállomását is jelentette.

Ceslav, aki írónként a koncentrációs táborban jelentős információk birtokába jutott, másfél évig sínylődött embertelen körülmények között, mielőtt lehetősége adódott megszökni. A szökés a koncentrációs táborból gyakorlatilag lehetetlen vállalkozás volt, Ceslavnak és társának, Arnost Rosinnak azonban sikerült. Bleakley részletesen elbeszéli a szökés körülményeit, megvalósítását és utóhatásait, majd a rettenetes csavart, melynek során Ceslav még egyszer visszakérült Auschwitzba.

Magyar vonatkozások

A könyv cseppet sem az írói képzelet műve: 1995 és 1997 között Bleakley több alkalommal készített interjút Ceslav Mordowiczsal és családjával, de más holokauszt-túlélőkkel is. A szerző már a bevezetőben leszögezi: a kép nem volna teljes „Magyarország és a magyar zsidóság se veled, se nélküled kapcsolatának áttekintése nélkül”. Ezért a könyv lapjain alapos betekintést nyerhetünk Horthy és tanácsadói dilemmáiba, mindmáig vitatott politikai szerepükbe, de megjelennek a könyv lapjain a legfontosabb embermentők is, George Mantello Svájcba delegált salvadori diplomatától kezdve Raoul Wallenbergig.

A fényképekkel gazdagon illusztrált, olvasmányosan megírt dokumentumregényből a történelem egy szegycsontja, ám a mai napig sokakat érdeklő korszaka rajzolódik ki. Ceslav Mordowicz és Arnost Rosin nem csak a saját életüket mentették meg: az ő vallomásuk katalizátorszerepet játszott abban, hogy a magyar politikai vezetés végre cselekedjen, és tegyen valamit a budapesti zsidók deportálása ellen. Mint ismert, addigra már több mint 400.000 magyar zsidó állampolgár esett áldozatul a náci kegyetlenségének.

Bálint Lilla/Dívány

Az 1938-ban lerombolt müncheni zsinagóga romjaira bukkantak

Az 1938-ban lerombolt müncheni zsinagóga romjaira bukkantak építkezésen dolgozó munkások a közeli folyóban – adta hírül a BBC hírportálja.

A tizparancsolat egy részét ábrázoló kőtábla és több oszlop került elő. A helyi zsidó közösség örömmel fogadta a felfedezést. Bernhard Purin, a müncheni zsidó múzeum igazgatója úgy nyilatkozott, soha nem hitték volna, hogy abból az épületből még bármi megmaradt.

Adolf Hitler 1938 júniusában rendelte el a müncheni főzsinagóga lerombolását, miután kijelentette, hogy az épület „bántja a német népet”. Ez öt hónappal a kristályéjszaka néven ismert véres országos pogrom előtt történt, melynek során zsidó embereket, boltokat és zsinagógákat támadtak meg.

A törmeléseket a bontást végző vállalat a telephelyén őrizte egészen 1956-ig, amikor is elrendelték, hogy a romokat fel kell használni egy gát újjáépítéséhez az Isar folyón. Így kerültek a törmelések a folyóba a háborúban elpusztított más épületek romjaival együtt a Grosshesseloher gát helyreállítási munkálatai során.

Bernhard Purin a BBC-nek elmondta: az eredeti kőtáblának kevesebb mint a negyede hiányzik. A múzeumigazgató szerint ez az eddigi legjelentősebb felfedezés a lerombolt müncheni zsinagógával kapcsolatban. A kőtábla egykor a toraszekrény fölött volt a keleti falon.

A zsinagógát a háború előtti München egyik legjellegzetesebb épületének tartották. Helyén jelenleg áruház működik.

Dieter Reiter polgármester a BR közszolgálati televíziónak azt nyilatkozta, hogy „váratlan szerencse” volt az épület néhány maradványának felfedezése. Helyettese, Katrin Habenschaden pedig hangsúlyozta, a városnak történelmi kötelessége biztonságban visszajuttatni a leleteket a zsidó közösséghez. (MTI)

A most előkerült kőtábla Fotó: Münchener Zsidó Múzeum

Feltartóztatnák a jiddis nyelv visszaszorulását

Két érdekes, a romániai jiddis nyelvű kultúrát bemutató esemény zajlott le a nagyváradi Darvas La Roche-házban az Euroiudaica nemzetközi zsidó kulturális fesztivál keretében.

A délelőtti folyamán dr. Camelia Craciun, a Bukaresti Egyetem professzora és dr. Francisca Solomon, a jászvásári Alexandru Ioan Cuza Egyetem tanára beszéltek a jiddis nyelvű színházi életéről a két világháború közötti Romániában, a délutáni folyamán pedig a Hasefer kiadó jiddis nyelvű írókat bemutató sorozata

A szerző fotója

kapcsán beszélgetett a két szakértő George Gileaval, a kiadó vezetőjével.

A jiddis nyelvű irodalom és kultúra szakértői hangsúlyozták, hogy jobban meg kell ismerni ezt az egyedi művelődési értéket, mert Európa ezen részének történelme nehezebben érthető meg a jiddis kultúra nélkül. Francisca Solomon a délutáni eseményen optimizmusának adott hangot, mondván, hogy egyre több fiatal érdeklődik a jiddis nyelvű zsidó kultúra iránt. Elhangzott továbbá, hogy a zsidó közösségek belüli nagy viták folytak arról, hogy melyik legyen a nemzeti nyelvük. Egyesek a jiddis, mások a héber nyelv mellett kardoskodtak, sőt olyan elképzelés is volt, hogy legyen a jiddis a nemzeti nyelv, de térjenek át a héber írásmódról a latin ábécére. Végül Izrael Állam megalakításakor megszületett a döntés: az állam nyelve a héber lett, ami a jiddis nyelv visszaszorulásához vezetett.

A Hasefer kiadó célkitűzései között szerepel ennek a folyamatnak a megállítás, vagy legalábbis a lassítása, ezért is indítottak könyvsorozatot, melyben jiddis nyelvű írók műveinek román nyelvre fordított alkotásait jelentetik meg. Eddig kilenc kötet látott napvilágot ebben a sorozatban, többek között Sölem Áléchem, Eliezer Steinberg, I. L. Peretz és az irodalmi Nobel-díjas Isaac Bashevis Singer művei. A kiadó könyvei egyébként megvásárolhatóak voltak a helyszínen, illetve a fesztivál teljes ideje alatt kaphatók voltak a neológ zsinagógában felállított standnál.

Pap István/Erdon.ru

A Rumbach rabbijának centenáriuma

Száz évvel ezelőtt hunyt el dr. Adler Illés, a Rumbach utcai zsinagóga főrabija, akiben egyesült a régi hagyományos zsidó szellem a modern étellel.

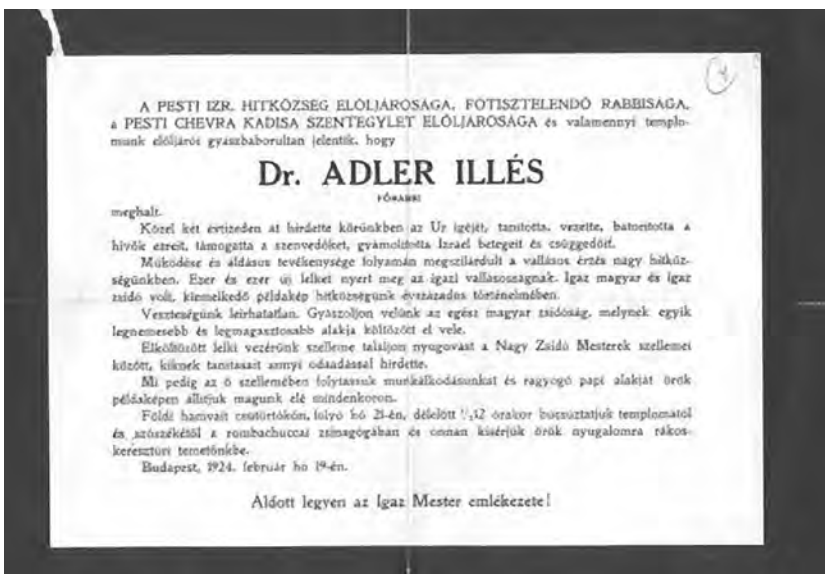
A vajdasági Zentán látta meg a napvilágot 1868-ban. Jesivatanulmányait Pakson, Balassagyarmaton, majd Pozsonyban végezte, de a vallási tanulmányok mellett világi ismeretekre, sőt doktorátusra is szert tett. Hamar kitűnt héber idézetekben gazdag, de egyébként magyar nyelvű szónoklataival, melyek nyelvezetét személyes kedvenceiből, Tompa Mihály, Szász Károly és Arany János írásaiból merítette, írja Cseh Viktor a Zsidó.com portálon.

Első működési helye 1891-től Kiskunfélegyházán volt, majd 1896-ban óbudai rabbi lett, 1907-től pedig a Rumbach utcai zsinagóga főrabijának hívták meg, ahol szerénységével és széles körű műveltségével hatalmas népszerűsége tett szert nemcsak a zsidó közösségben, de az egész társadalomban.

Az 1924-es polgári év elején bekövetkezett halálakor az egyik első részvétnyilvánító táviratot Habsburg József (1872–1962) főherceg küldte. Temetési ceremóniája ritkán látott részvétel mellett folyt le a Király utca 35–37. szám alatti gyászházban a zsinagógán keresztül a Kozma utcai temetőig. Dr. Hevesi Simon (1868–1943) Dohány utcai főrabbi többek között az alábbiakkal búcsúztatta Adler rabbit a tízezrekre menő gyászoló közönség előtt:

„[...] Megillet Téged az elismerés vallásosságodért, a hagyományok kultúrával összekötött művelődési törekvéseidért, világosságot szerető lelked melegségeért, mellyel megbecsülte a haladás, a kultúra, a tudomány értékeit. Szívedben nagy erőnek gazdagsága lakott, és te pazarul szórtaad életerőd kincsét. Életed delén kidőltél, nagy törekvések lelkes bajnoka! Lángoló lélek, izzó szellem, küzdő harcos a hivatás terén! – Isten veled! [...]”

Emlékéből fakadjon áldás!

Adler rabbi gyászjelentése

Forrás: MILEV

Kézzel készített sakk-készletet találtak Auschwitzban

Az Auschwitz-Birkenau Múzeum dolgozói az egykori tábor nyolcas blokkjának padlója alatt fedeztek fel egy kézzel készített sakk-készletet. A gyűjtemény 35 karton négyzetlappal áll, melyeken a sakk különböző figuráinak kézzel rajzolt változatai láthatók. A figurák a normalitás és az emberség megőrzésére tett erőfeszítések tárgyi emlékeiként értelmezhetők.

„A sakkfigurák képeit ábrázoló kártyákat vitrinekben állítottuk ki, és az Esti idő címet adtuk a tárlatnak. Az esti névsorolvasás és a kijárási tilalom kihirdetése közötti rövid, elméletileg szabad idő körüljárása a témánk” – magyarázta Magdalena Urbaniak, az installáció egyik szervezője. A kiállítás célja, hogy közvetítse a foglyok kétségbeesett mentális elfoglaltságát és vigasztalását olyan játékokon keresztül, mint a sakk és a kártyák, amelyeket bármilyen anyagból készítettek, amit csak találtak.

A múzeum Sport és sportolók az auschwitzi koncentrációs táborban című kiállítása rávilágít eme szellemi tevékenységek fontosságára, amelyek egyedül kikapcsolódásként szolgáltak a megélt borzalmakkal szemben. „A tábor foglyai a szellemi tevékenységeket a brutális tábori valóságtól való elvonatkoztatás eszközeként használták. (...) A játékeszközök egy része illegálisan jutott el a tábor foglyaihoz a zsidó áldozatoktól elkobzott poggyászból” – olvasható a kiállítás leírásában.

(Forrás: Zsidó Múzeum magazinja)

SPÁNN GÁBOR

Történelmi irkalapok 5.

Amit akkor ott, a Váci úti fertőtlenítőben nem tudtam, az 80 év távlatából tisztán látszik: ami 1938-ban megbotránkozta a mélyen vallásos Spánn család öregjeit, az ezen a napon megmentette az életünket. Mármost az, hogy apám – németországi tapasztalatai és a hazai zsidótörvények tudtában – nem engedett zsidóként anyakönyvezni, és főleg nem engedte végrehajtani rajtam a rituális metélést. Legyen áldott poraiban is, mert öregen is azt mondom, hogy többet tett értem úgy, hogy nem is emlékszem rá, mint némely apa gyereke mellett egy élethossza alatt.

A nyilas meg volt elégedve azzal, amit látott, a német tiszt is megcsodált, ezután felöltözhettem. Miután a németek egymás közt morogtak, gondolom, ez a csinovnyik szükségesnek érezte a további bizonyítást is. Megkérdezte édesanyámat, hogy szokott-e a gyereke imádkozni. Ő szemrebbenés nélkül felelte, hogy természetesen. A nyilas ezután felém fordult: Ugye, kisfiám, akkor te tudod kívülről a Mi Atyánk kezdetű imát?

Mivel az öröklött színészvérem már kiskoromban is bennem dolgozott, így hamarabb tudtam elmesélni Móra Ferenc meséjét, mint járni, és természetesen tudtam az imákat is, vallásra való tekintet nélkül. Újra fölállhattam az asztalra, ahol csengő hangon, szinte hibátlanul elmondtam a Miatyánkot, és nem érttem, hogy édesanyám mindkét keze miért remeg. A nyilas lefordította a németeknek a történeteket, akik ezután elégedetten visszaültek a helyükre. Elnézést kért édesanyámtól a „kellemetlenségeikért”, de hozzátette, reméli, nem csodálkozik azon, hogy ha egy magam korabeli gyerekek a zsidók számára kötelező jelzést veszi elő a zsebéből, akkor arra gyanakszanak. Édesanyám azt is kibírta, hogy mosolyogva bölintson, és valami olyasmit mormogjon maradék hangjával, hogy tökéletesen megérti.

Ezt követően a nyilas minket tessékelt be a várakozó németek előtt, megmutatva a zuhanyozókat, amik alá állnunk kell, és biztosított afelől, hogy a rózsákból folyó vízhez olyan fertőtlenítőszeret kevertek, amely minden tetvet kiirt. Beálltunk a zuhany alá, és én nem érttem, hogy a testemet simogató meleg víz, ami nekem olyan jól esik, miért okoz fájdalmat édes-

anyámnak. Merthogy láttam, amint a mellettem levő zuhanyrózsa alatt zokog, és lassan lecsúszik, hátával a falnak támaszkodva, a földre, mint akinek minden ereje elszállt. Az én első gondolatom megint az volt, hogy talán valamit rosszul csináltam. Felé fordultam, és valami olyasmit mondtam neki, hogy úgy gondolom, hibátlanul mondtam el a Miatyánkot, láttam, tetszett mindenkinek. Mivel nem felelt, csak még jobban sírt, hozzátettem: Mama! Ha ez kevés lenne a bácsik számára, kifelé menet ne mondjam el nekik a Sömát is?

Miután ezen túl voltunk, kimentünk a kihalt, sötét éjszakai Váci útra. Mai eszettel már tudom, hogy anyám összes erőtartalékait felélte a fertőtlenítőbeli jelenet, és talán éppen ezért döntött rosszul. Úgy határozott, hogy a Nyugati pályaudvar felé indulunk el, mert ott a bombázások ellenére is van forgalom, és így talán nem leszünk feltűnőek senki számára. Eddigi hagyományos szerencsénk ekkorra cserbenhagyott. Mert mint egy görög dráma metaforákkal teli jelenetében, pontosan a Lehel téri

templom mellett szaladtunk bele egy razziába. Nyilas suhancok, akik tán még 18 évesek sem lehetek, vállukon puskákkal, civilben, de karszalaggal kísérték egy nagyobb zsidó csoportot a Duna felé. Egyetlen egyenruhás volt velük, egy lovon ülő rendőr, szemlátomást a parancsnok. És akkor egy pillanatra újra kisütött a nap. Anyám fölnevezett a lovas rendőrré, és meg is szólította:

– Sándor! Remélem, emlékszik rám. Dr. Spánn-né vagyok, és a maga fogait a férjem hozta rendbe a Vörösmarty utcában.

A rendőr egy pillanatra zavarba jött. Megállította a menetet, leszállt a lóról, odakiáltott a nyilas legényeknek:

– Haladjatok tovább, én jövök utánatok.

Odajött hozzánk, és ennyit válaszolt:

– Asszonyom! Annyit tudok segíteni, hogy nem engedem besorolni magukat a Duna-part felé menők közé, és idehívom egy rendőr bajtársamat, aki bekíséri magukat a Wesselényi utcai gettóba.

Programajánlat

Július
Generációk Klubja
(1067 Bp., Hunyadi tér 3., félelelet)

Július 1.: Zsidó mondák, legendák, gondolatok – Villányi András fotóművész és Ádám Mária, az ORZSE kórusának karnagya előadásában.

Július 8.: Lamm Dávid, a közismert énekes, dalszerző, dzsesszgitáros *Sztorik a dzsesszvilágból* címmel gondoskodik a hangulatról.

Július 15.: Hazánkban még nem vetített film a soá elfeledett momentumáról, *Cionista életmentés* témában. Deák Gábor lesz a vendégünk.

Július 22.: A klub vendége Kacsvinszky Barbara filmes, történelmi-történelmi kutató.

A hónap további részében, valamint augusztusban szünetet tartunk, a szeptemberi eseményekről időben tájékoztatom az érdeklődőket. Kívánok mindnyájatoknak jó egészséget!

Gyógyszer- és MR-támogatás igénylése

Az alábbiakhoz igényelhetnek támogatást szociálisan rászoruló betegek:

1. Az újonnan szükségessé vált, az átlagosnál sokkal drágább gyógyszer beszerzése, egyhavi adagot figyelembe véve. Ez a támogatás alkalmankénti, tehát nem folyamatosan érhető. Az egyszeri gyógyszerbeszerzésre adható támogatás felső határa 60.000 Ft.

2. Magánorvosi MR-vizsgálat elvégeztetése, ha állami intézmény csak túl késői időpontra tudja azt vállalni. Az egyszeri magánorvosi MR-vizsgálatra adható támogatás felső határa 80.000 Ft.

Támogatásunk nem tartozik a hitközséghez, hanem egy magyar holokauszttúlélő magánjellegű kezdeményezésére.

Részletesebb, az igénylés módjára is kiterjedő tájékoztatás a következő telefonszámon kapható: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

Továbbra is várjuk a szociálisan rászorulóknak jelentkezéseit.

NAPTÁR

Július 5., péntek	Szíván 29.	Gyertyagyújtás: 8.25
Július 6-7., szombat-vasárnap	Szíván 30. - támu 1.	Újhold Szombat kimenetele: 9.44
Július 12., péntek	Támu 6.	Gyertyagyújtás: 8.21
Július 13., szombat	Támu 7.	Szombat kimenetele: 9.38

APRÓ-
HIRDETÉS

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentel.hu és www.mini-implantatum.hu

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Színházak részére mindennemű régiség felvásárlása készpénzben. Dísz tárgyak, bútorok, festmények stb. Kiszállítás, szakbecslés díjtalan. 0630/419-2713. Diszkrét ügyintézés,

korrekt árajánlat. antiklakberendezes.hu

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Hírek, események
röviden

– Szeretettel várunk minden érdeklődőt a siófoki imaházba szombatfogadó istentiszteletre és azt követő kidusra június 28. és augusztus 23. között, péntek esténként 19 órától. Cím: Siófok, Széchenyi u. 4.

Mártír-istentiszteletek

Június 30., vasárnap

Mohács	10.30 emlékmű (Eötvös u. 2.)
Kaposvár	11.00 temető
Kiskunhalas	11.00 zsinagóga
Gyula	12.00 temető
Békéscsaba	15.00 zsinagóga, emlékfal
Dombóvár	14.00 Dombóvári Községi Központ (Kossuth utca 69.)
Veszprém	10.00 városi emlékmű

Július 7., vasárnap

Szombathely	11.00 zsinagóga, temető
Jászberény	11.00 temető
Szekszárd	10.30 Művészetek Háza (volt zsinagóga)
Győr	11.00 temető
Pápa	15.30 zsinagóga
Pécs	10.00 temető, koszorúzás a gettó falánál
Sopron	11.30 zsinagóga
Sárbogárd	11.00 temető
	15.30 temető

Július 14., vasárnap

Debrecen	10.00 Monostorpályi úti temető
Cegléd	9.00 templom
Nagykőrös	11.00 zsinagóga
Pesterzsébet	10.00 temető
Karcag	11.00 temető
	12.00 zsinagóga

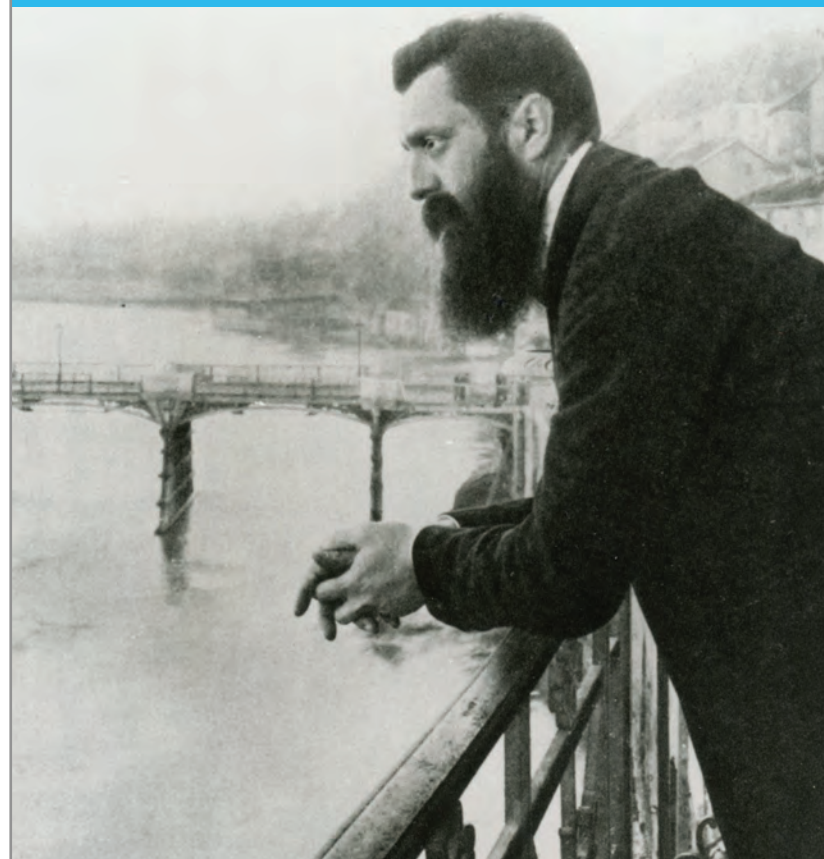
Július 17., szerda

Kecel	18.00 temető
-------	--------------

Július 28., vasárnap

Újpest, Rákospalota, Pestújhely	18.00 újpesti zsinagóga
---------------------------------	-------------------------

A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérjék figyelemmel a honlapon is (mazsihisz.hu), mert változás lehetséges.

Herzl Tivadar örökül
hagyta nekünk....

az Ön Öröksége
is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hyesod UIA,
a szervezet, amely Izrael
részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
(székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)
Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter
Szerkesztésért felelős személy:
Kardos Péter
1075 Budapest, Síp u. 12.
Te lefon/fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:
HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
PrimeRate Kft.
ISSN 0133-1353

Olvasni jó!

Különösen annak, aki tudja, hol lakik, de nem igazán tudja, hogy hol él. Így jártam én is. 17 évig laktunk a Lipótvárosban, a Sallai Imre (ma Tátra) utca 39.-ben, egy házzal a Victor Hugo előtt. Be kell valljam, hogy egy 500 méteres rádiuszon belül ismertem csak a lakókörnyezetemet. Körzeti orvos, patika, patyolat, posta, bolt, ennyi érdekelt. Na meg amikor aranyos kisfiamat levittem a Szent István parkba a háromkerekű biciklijével, hogy a teknőben kedvére száguldozhasson, mindig figyelmeztettem, hogy ne menjen neki még véletlenül sem Lukács György szobrának. Ma már egyik veszélynek sem vagyok kitéve. Irom mindezt azért, mert nemrég olvas-tam ki – egyhuzamban – Kulcsár István legújabb könyvét, melynek Szülőföldem, Lipócia a címe. Ezt nevezhetném helytörténeti műnek is, de annál sokkal több és más. Ha az ember Kulcsár írását olvassa, az az érzése, hogy egy nagyon kedves, jó humorú, nagy tudású baráttal sétál a Lipótvárosban, aki szinte minden házról és minden sarokról tudja a hozzá fűződő történelmet és sztorikat. Itt hely, idő sincs a felsorolásukra, de olvasás közben filmszerű plasztikussággal jelennek meg az általa megnevezett utcák, épületek, sőt, az egykor oda született vagy ott élő hírességek is.

Ir a zsidóságról is. Elmondja, hogy anyai nagyszülei Lipótváros központi zsinagógájába jártak imádkozni, ami a ma már Hegedűs Gyula utca elején található.

Nagyon röviden foglalkozik a holokausztal is, ami természetesen nem került el Lipóciát sem.

A Lipótváros mindig is a pesti oldali zsidóság véletlenül kialakult centruma volt. Könyvből tudom azt is, történelmi tévedés azt hinni, hogy a Lipótvárosban élő zsidók mind művészek, tudósok vagy politikusok voltak. Elmondása szerint az ott letelepedő zsidóság zöme kereskedő, bankár vagy ügyvéd volt, akik a két háború között még megtöltötték a zsinagógát – mindaddig, míg az ő sorsuk is be nem teljedett.

Keserű érdekessége a kerületnek, hogy ott álltak az ún. csillagos védett házak. 1944-ben a zsidók számára már kötelező volt a sárga csillag viselése, és több nyugati ország itteni követsége védnökséget vállalt a Lipótváros több házára is, mondván, hogy abban tisztán zsidók lakjanak, és államuk kéri védettséget. Több ilyen is volt, de ez a védettség inkább elméletben volt igaz, mert – különösen a nyilas pribékek – innen is lelkifurdalás nélkül kísérték a kiválasztott zsidókat a közeli Duna partig vagy rakták föl őket a haláltáborokba induló vonatokra.

Mindenestre a csillagos ház név azért ragadt rajtuk, mert az ilyen házat hatalmas csillaggal kellett jelölni, jelezve, hogy ott zsidók laknak. Ezek alól néhány kibúvó létezett az ő családjában is, az ún. „árja-párja” házaspároknak, mely esetekben egy-egy zsidó keresztény élettársat választott, és így egy darabig mentesült a zsidótörvények hatálya alól.

Az újságíró és „sztorizsák” Kulcsár irodalmi érdekességet is leír. Tudniillik Lipótvárosban élt és dolgozott a kommunista rezsim 50-es éveiben a kurzus legkedveltebb írója, Illés Béla is. Akit nyugodtan nevezhetünk „a magyar-zsidó-köpenicki-kapitánynak”. A Guszev-ügy című történelmi regénye az egyik legnagyobb irodalmi szélháma. Ő megnevezett egy Guszev nevű orosz kapitányt, aki regényében 1849-ben megtagadta a cári hadseregnek, hogy a szabadságért küzdő magyar nép ellen harcoljon, és ezért halálra ítélték. Hosszú évekig ugyanott, a Lipótvárosban, még utca is volt elnevezve a soha nem élt kapitányról.

Ajánlom Kulcsár könyvét azoknak, akik a Lipótvárosban laknak, hisz azt a sok érdekességet, amit a majd' 200 oldalas könyvében leír, nem is tudhatják. És ajánlom azoknak is, akik pusztán egy nagyon olvasmányos, humorban is pácolt, de valóságghú városképben akarnak gyönyörködni.

Kulcsár jelenleg nem lipótvárosi lakos, de könyvében átsüt az alig burkolt vágyakozás gyermekkorának helyszíne iránt.

Ez Kulcsár István 20. könyve, és gondolom, még ezután is várhatunk tőle ehhez hasonlóan szórakoztató műveket, hiszen az író ma csupán 91 éves...

Spánn Gábor

Török szálloda épül a Dohány mellett

Erre mi csak a réges-régi mondást idézzük: rossz szomszédság török átok

Nyári kaland a Bálint Házban amerikai fiatalokkal

Idén nyáron július 7–14. között egyedülálló kulturális csereprogramra invitáljuk a 14–16 év közötti fiatalokat, akik aktív résztvevői a zsidó közösségnek. Tizenkét magyar fiatal egy egész hetet tölthet együtt San Diegóból érkező kortársaival, hogy kapcsolatot építsenek egymással és megismerjék egy másik nemzetközi zsidó közösség életét és szokásait.

A bázis a Bálint Ház lesz, de rengeteg izgalmas programmal készülünk a csapat számára. Tervezünk workshopokat, angol nyelvű filmvetítést, szombatfogadást, közös városnézést.

A tábor célja, hogy lehetőséget adjon a fiataloknak arra, hogy szórakozzanak, tanuljanak, és erősítsék kapcsolataikat hasonló érdeklődésű fiatalokkal a világ másik részéről.

A külföldről érkező fiatalokat szeretnénk a magyar résztvevőknél elszállásolni, hogy igazi családok vendégszeretettel élvezhessék. A reggelit a családok biztosítják a gyerekeknek, de ezen felül minden ellátásról, belépőjegyéről és a fiatalok hangulatáról mi gondoskodunk egy héttig!

Egy két program, amire számíthatnak:

- Kincsvadászat a zsidó negyedben
- Mozizás a szabad ég alatt
- Közös szombatfogadás
- Strandolás a Lupa-szigeten
- Workshopok és peula
- Hajókirándulás Szentendrére

Az amerikai fiatalok július 7-én este érkeznek Budapestre, a magyar résztvevők családjaihoz. A program július 8-án reggel kezdődik a Bálint Házban.

Ez a program egész napos elfoglaltságot jelent a fiatalok számára a hét során. Napi többszöri étkezést (ebéd, vacsora és harapnivaló) biztosítunk, de lehetőség lesz a családdal is vacsorázni, és időt tölteni az amerikai vendégekkel.

További információkért nyugodtan írjanak e-mailt a remzso.reka@balinhaz.hu címre a programszervezőnek.

Világunk boldogsága, avagy köszönet, WIZO Hungary!

Szociális szakemberként a hosszú évek során tisztába jöttem azzal, hogy nemcsak a klienseink, gondozottjaink, ellátottjaink szorulnak karitatív segíségekre, adományokra, hanem időről időre mi magunk is.

Bármennyire támogatja is a fenntartó a munkánkat, mindig akad olyan szükséglet, ami már meghaladja a lehetőségeit. A segítő hivatás szakmai nívója viszont nagyon sokszor megkívánja azokat a pluszokat, amik felülmúlják a legjobb indulatú és maximálisan pozitív hozzáállású munkáltató anyagi potenciálját is.

És ilyenkor óriási áldás, ha rálelünk egy olyan segítő közegre, melynek tagjai kellően nyitottak, és átérzik, hogy miért is lenne fontos az, amiről egyelőre csak álmodozunk.

Nekünk szerencsénk volt, és ezt a „szerencsét” WIZO Hungarynak hívják.

Az úgy kezdődött... ☺ hogy a „wizós lányok” hoztak egy jókora adag gyümölcsöt a lakóinknak, akiknek az öröme és a rögtönzött énekekben, versekben kifejezett hálája jó alap lett a további együttműködéshez.

A kezdeti időszakos látogatásokból rendszer lett, s e találkozások tartalmas beszélgetésekké alakultak. Szó esett a napi örömeinkről, nehézségeinkről, az elérhető és elérhetetlennek tűnő terveinkről, s arról, hogy még mi mindenben tud a WIZO Hungary Egyesület partner lenni.

Úgy is lehetne mondani, hogy a gyümölcsadományból gyümölcsöző kapcsolat fejlődött ki.

De hogy ne engedjem túl hosszú lére a mondandómat.

Hímzőfonalak, kreatív tevékenységekhez papír, színes karton, színes ceruzák, vetítővászon, játékhangszerek, társasjátékok, hogy csak a kisebb volume-nűeket soroljam – ami természetesen cseppet sem kicsi segítség.

Am a mindent felülmúló hozzájárulást akkor kaptuk, amikor mellénk álltak egy kerti kiülő létrehozásában.

Lakóink kora és állapota egyre jobban beszorít minket az otthon területére, mert már nagyon kevés itt élvele lehet biztonságosan mozogni a tágabb környezetben. De hogy minél kevésbé éljük meg a bezártság érzetét, ami a fizikai-lelki-mentális jóllét pillére, nagyon fontos az élettér (lehetőség szerinti) tágítása az intézményen belül.

Úgyhogy nagy álom valósult meg, amikor rengeteg időráfordítás, szervezés, pályázat, adománygyűjtés után az egyesületnek köszönhetően megszületett egy kibővült kinti tér, ahol jó idő esetén a megszokott tevékenységeket nem a tanyteremben, tornateremben, ebédlőben, hanem kint a teraszon és a kertben tudjuk élvezni.

„A jó emberek a világ boldogsága” – mondja ilyen nagyon egyszerűen Mesa Selimovic, és én csak egyetérteni tudok vele. A karitatív szervezetek, és így a WIZO Hungary Egyesület, ezt mindenképpen megtestesítik.

Köszönet és hála a mi kis világunk boldogságáért!

Lovretics Gerti fejlesztőpedagógus
Újpesti Szakszociális Otthon

Több ezren ünnepeltük a 76 éves Izraelt a Szent István parkban

Addig, amíg nincs béke és nyugalom Izraelben, addig különösen egymásba kell kapaszkodnunk, támogatni kell egymást itt, Izraelen kívül, és támogatnunk kell mindazokat, akik Izraelben harcolnak a 2000 éves álmunkért, Izraelért – fogalmazott Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke a budapesti Szent István parkban, a Merkaz – Héber és Izraeli Kulturális Központ által Izrael Állam megalakulásának 76. évfordulója alkalmából rendezett családi eseményen.

Grósz Andor beszédében így fogalmazott: *Úgy gondolom, hogy a békének nincs alternatívája ebben a konfliktusban, háborúban. De nem úgy, hogy a világ minket állít ki bűnösnek, és nem úgy, hogy hagyjuk, hogy a világ ilyen gyorsan elfeledje mindazt, ami október hetedikén történt. Biztosak lehetünk abban, hogy az a több ezer éves álm, mely élte-tett bennünket a szétszórátottságban és megvalósult 76 évvel ezelőtt Izrael Állam megalakulásával, ez az álm a mindennapokban továbbra is fog élni.*

Napsütés Újlipótvárosban: Izrael-napi béke

Az idő kora nyári volt, a hangulat derűs és elégedett, mindenki szeretett mindenkit, ott voltak a civilek, a nagy egyházak, a világon minden pesti zsidó.

A gyerekek ettek, a mi vattacuk-

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

runk nagyon népszerű volt, játszottak, szerveztek és szervezetenül, az ifjúsági programok között az egyik legjobb és legnépszerűbb sáv a Benjamin óvoda, Scheiber iskola, Club Sababa tengely volt, a Mazsihisz intézményeinek kitelepülése, ahova a nap folyamán több százan látogattak el, és közel 300 darab #BringThemHomeNow feliratú sárga fényvisszaverő szalagot adtak a hozzánk látogató gyermekeknek.

A Zsidókórház vigyázott ránk, és helyben elérhető egészségügyi szol-

gáltatásokat nyújtott, az OR-ZSE és külön a könyvtár tesztjei, pláne a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár izzasztó kvíze sokat csiszolt azokon, akik neki mertek állni kitölteni őket, kvízzjátékban intézményeinknek nem volt érdemi versenytársuk. Közben mi is sokat láttunk és tanultunk másoktól, jó volt együtt.

Béke volt a Szent István parkban, legyen béke és biztonság Izrael országában és Izrael közösségében és a világon is.

Izrael népe él!